

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 11.

TH. M. FRIES.

November

1857.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH.: E. FRIES: Om olika grader i vilda växters infödingsrätt. NYA SKAND. VÄXTER: *Intybus multicaulis* (Led.) FR. med planch. LITT.-ÖFVERS.: EKMAN: Bidrag till Skandin. Hafsalgernas kännedom. — ARRHENIUS: Elementarkurs i Botaniken, tredje upplagan. PERSONAL-NOT.: Förslag t. Bot. Demonstratorsplatsen i Lund. — W. NYLANDER. — Resande Botanister. STRÖDDA UNDERR.: KINDBERG: Om de ofullständiga blommorna hos *Viola umbrosa*. — Rättelse. — Utdr. ur ett bref från Prosten Læstadius. — *Chanostoma cordatum*. — *Rafflesia Arnoldi*.

Original-Afhandling.

Om olika grader i vilda växters infödingsrätt

af E. FRIES.

Lika litet som man kan utforska mennisko-slägtets vagga, kan man med visshet uppgifva någon växtarts ursprungliga hemland. Den åsigten, att de olika växtarterna skulle vara barn af den lokal eller de fysikaliska förhållanden, som nu frambringa dem, är redan öfvergifven; äfven A. Decandolle i sin *Géographie botanique raisonnée* medgifver, att för de olika växttyperna måste antagas en öfvernaturlig impuls, som inga kända telluriska krafter förmå frambringa. Men att växterna vida utöfver sitt ursprungliga hemland utbredt och ännu fortfarande utbreda sig, är lika visst, som att andra aftaga och till sin utbredning inskränkas och äfven utdö, hvarpå färska exempel erbjuda sig i de af kulturen omskapade delarna af N. Amerika. En del växter hafva ett tydligt anlag att blifva kosmopolitiska, t. ex. alla sådana, som gerna sluta sig till människan eller förekomma på odlad jord; under det andra äro bundna vid inskränkta lokaler och icke trifvas i odlade trakter (detta

är redan anmärkt af Aristoteles), samt derföre genom kulturens vidgade herravälde måste gå under, liksom de folkstammar, hvilka icke kunna tillägna sig civilisationens fördelar.

Man bör tillika skilja mellan de växtsläkten och växtfamiljer, hvilka ursprungligen, såsom det synes, äro kosmopolitiska eller förekomma på för dem passande lokaler (t. ex. *Synanthereæ*, *Ranunculaceæ*, *Leguminosæ*, *Gramineæ* m. fl.) och sådana, som blott tillhöra enskilda trakter af jorden (såsom *Cacteæ*, *Proteaceæ*, *Epacrideæ* etc.). De förra äro i flera afseenden viktigare och märkvärdigare, synnerligast för systemet *), men huruvida de förra, såsom man uppgifvit, tillhöra en äldre skapelse, de sedvare en yngre, synes oss tvifvelaktigt, då man vet, att af *Synanthereæ*, den nu mest utbredda växtfamilj, finnes intet spår förrän under nuvarande världsperiod. Man kunde snarare antaga motsatsen, då man vet, att Bräken- och Palm-former, som nu tillhöra inskränkta zoner i de hetare länderna, voro i föregående perioder allmänna i Europa och då troligen kosmopolitiska, äfvensom att under pliocen-perioden i Europa förekommo flera växttyper, som nu äro inskränkta till Amerika. — Man har alltid vida mindre anledning att tvifla på de arters inhemska ursprung, som tillhöra ett kosmopolitiskt växtsläkte, än på deras, som tillhöra ett för vårt land främmande.

För min del är jag benägen att antaga ett vida större antal växter vara af främmande ursprung, än man vanligen gör. Alla växtarter, som utom släktets eller artens egentliga center anträffas, har man allt skäl att misstänka vara invandrade, ehuru möjligen i en förhistorisk tid, så att deras infödingsrätt nu ej kan bestridas. Så är förhållandet med alla hos oss förekommande *Malvaceæ*, *Euphorbiaceæ*, *Resedaceæ*, *Verbenaceæ* o. s. v. ja, till och med flertalet af *Leguminosæ*. Men utomdess tro vi oss hafva anmärkt en annan egenhet hos alla fullkomligt inhemska släkten, helst i fall de innehålla flera arter, nämligen att de äro vida mer föränderliga, förgrena sig till en mångfald af bestämda for-

*) Oss synes klart, att dessa böra betraktas såsom sjelfva typerna för systemet och att vid detsamma konstruerande hufvudsakligen afseende bör fästas vid dessa, såsom utgörande, så att säga, systemets skelett.

mer, hvarigenom arternas gränser ofta synas försvinna, t. ex. *Calamagrostides*, *Carices*, *Salices*, *Epilobia*, *Hieracia* o. s. v., då deremot *Malvaceæ* och öfriga ofvan nämnda familjer samt alla mera uppenbart invandrade växter hos oss aldrig variera, utan alltid synas skarpt begränsade, ehuru dessa i sitt egentliga hemland äro lika föränderliga och svåra att begränsa, som ofvannämnda släkten hos oss. Så kunna arterna af *Malvaceæ* (jfr *Gussone Fl. Sic.*), *Euphorbiaceæ*, *Rosaceæ*, äfvensom *Leguminosæ* i S. Europa icke skarpt begränsas, icke *Verbenaceæ* i Amerika*). Också kan man bland de sednare aldrig hoppas hos oss upptäcka något nytt, såvida det ej blifvit infördt, utan endast bland de förra. För att i fria naturen kunna förgrena sig till nya racer måste arten ursprungligen tillhöra landet.

Utom de växter, som genom människans bemedling eller tillfälligtvis sprida sig utom sin förra utbredningszon, finnas många, som efter gifna naturliga lagar utvidga sitt område. Så hafva en del Lappska växter invandrat från Sibirien, andra sannolikt från N. Amerika. Man har hittills icke nojaktigt kunnat förklara, huruledes en likartad vegetation kunnat utbreda sig rundt omkring Ishafvets kuster, icke heller från Skandinavien till S. Europas alper och tvärtom. Man har visserligen häntydt på, att frön blifvit förda med vattnet, men under så lång väg och tid skulle de ovillkorligen skämmas och förlora gröningskraften. Vi skola därför uppgifva en annan förklaringsgrund. De kunna hafva hastigt infrusit i is och med flytande glaciärer kunna de lätteligen förts från den ena stranden till den andra utan att förlora sin gröningsförmåga. Att dessutom en mängd växter hafva en afbruten växtkrets synes mig icke tvinga till antagande af flera centra, såsom skett i *A. Decandolles* ofvannämnda *Géographie bot. rais.* för *Capsella petræa*, *Sisymbrium supinum* m. fl. Andra förklaringsgrunder erbjuda sig lätt, såväl saknaden af passande lokaler, som växternas försvinnande från mellanliggande trakter. För största delen af våra utmärktare Ölands- och Gotlands-växter,

*) Doctor *Engelmann* har meddelat oss en underbar serie af *Verbenæ* från Mississippi-dalen, uti hvilken alla de Nord-Amerikanska, i våra trädgårdar så väl och tydligt skilda, arterna uppenbart sammanflyta.

hvilka först i mängd återfinnas i aflägsna trakter, t. ex. *Artemisiæ*, *Carex obtusata* m. fl. långt inne i Sibirien, måste man då antaga en egen center på dessa ställen. Märkvärdigt nog vill *A. Decandolle* m. fl. alls icke tro, att *Coronilla Emerus* hos oss växer vild.

Vanligen antager man alla fullkomligt inhemska växter för ursprungliga — ehuru, såsom ofvan blifvit antydt, deri finnes en väsentlig olikhet — samt alla, som tyckas vara i sednare tider inkomna, för förvildade. Emellan dessa sednare är likväl förhållandet ännu mera afvikande. Vi skola i anledning häraf föreslå en egen terminologi för att utmärka de olika graderna i våra vilda växters infödingsrätt:

1. Ursprungliga (*autochtonæ*), hvilkas utbredningscentrum innefattar äfven vårt land t. ex. *Carices*, *Salices*, *Epilobia*, *Pyrolæ*, *Linnæa* o. s. v.

2. Inhemska (*inquilinæ*), hvilka, ehuru fullkomligt i landet bosatta, hafva sitt centrum utom vårt flor-område t. ex. *Malvæ*, *Verbena*, *Amarantus*, *Fritillaria* m. fl.

3. Naturaliserade (*domesticæ*), som nu hos oss för beständigt, såsom det synes, hafva bosatt sig, ehuru ursprungligen odlade eller ock ofrivilligt genom människan införda, såsom *Salvia pratensis*, *Lavatera thuringiaca*, *Bunias*, *Imperatoria* (till en del) samt flera ruderat-växter. Dessa förekomma vanligen i grannskapet af människoboningar. Man må dock akta sig att af denna anledning eller derföre att en växt tillika odlas ej anse den för fullkomligt inhemska (t. ex. Apel, Humle, Sparris, *Aquilegia*, all *Imperatoria* o. s. v.).

4. Inflyttade (*hospitæ*), till hvilka höra en mängd ytterst allmänna växter, som ursprungligen medföljt sädeslagen och med dessa ofrivilligt utsås, men som skulle alldeles försvinna, om landet åter förvildades t. ex. *Centaurea Cyanus* *), *Cuscuta Epilinum*, *Agrostemma Githago*, *Pisum arvense*, *Vicia sativa*, *Avena fatua* o. s. v. Men ännu mera än vid de naturaliserade måste man akta sig att anse alla åker-ogräs införda i landet, fastän de på de flesta stäl-

*) I Persien, der Hvetet växer vildt, finnes äfven Blåklinten växande på fälten bland detsamma.

len blifvit införda, sedan kulturen för dem beredt passande lokaler. Jfr. Bot. Utfl. I. p. 109.

5. Förvildade (*efferatæ*) och tillfälliga (*adventitiæ*), eller odlade växter, som tillfälligtvis kommit ur trädgårdar, utan att sprida sig, eller med främmande sädesslag och frön blifvit införda, utan att bibehålla sig, äfvensom barlast-växter. Dessa böra ej upptagas såsom inhemska. Första gången en sådan anträffas, är det likväl ofta omöjligt att afgöra, om den är inhemska eller icke, och böra de derföre för framtida undersökningar upptecknas.

Nya Skandinaviska Växter.

Redan i *N:o* 8 af denna tidskrift finnes omnämnd »en troligen ny art af släktet *Crepis*», hvilken utgjorde ett af de bästa fynd, som Utg. gjort under sin resa i Finmarken. Vid närmare granskning af densamma, har det dock visat sig, att arten visserligen ej är ny för vetenskapen, men väl för ej blott Skandinavien utan äfven Europas Flora. Vi vilja nu här meddela beskrifning på densamma, och emedan den tillhör den grupp af det kollektiva släktet *Crepis*, som blifvit, såsom det synes, på goda grunder afskild under namnet *Intybus*, torde det vara lämpligast att benämna den:

Intybus multicaulis (Led.)

Bladen spadlikt-åflånga, något bugt-tandade, på ömse sidor glest småhåriga; blomkorgar sittande i qvastlik blomspira, fåblommiga; svepofoder af i tvenne kransar ställda fjäll, den yttre tilltryckt, foderhok-lik, den inre många (4—5) gånger längre; fjäll på ryggen försedda med en smal rad hår, för öfrigt glatta; skålfrukt knappt af sjunets längd.

Syn. *Crepis multicaulis* Led. Fl. alt. IV. p. 125., Fl. Ross. II. p. 824. — DC. Prodr. VII. p. 165 (excl. var.).

Intybus multicaulis Fr. in Cat. Sem. Hort. Ups. 1855.

Fig. Led. Icon. pl. Fl. Ross. I. t. 36 (mindre god).

Förekommer i Öst-Finmarken nära Meskelfvens utlopp i Varangerfjorden*). — För öfrigt är den funnen blott på

*) Meskelfven eller, såsom den af Lapparna kallas, Aldjok är en om sommaren obetydlig bäck, som utfaller på norra sidan af Varanger-

tvenne ställen, nemligen vid floden Tschuja i Sibirien (Altai) samt vid berget Alatau i Songariet.

Bland arterna af släktet *Intybus*, hvilket lätt skiljes från *Crepis* genom sina i tvenne kransar sittande svepefoder-fjäll, sina i spetsen tvärhuggna skalfrukter, sin krypande rotstock och vid roten samlade blad, utmärker sig denna genast genom sin spensliga växt och små blommor. Närmast beslägtad är den med den äfven Sibiriska *I. Gmelini* (L.), hvilken dock skiljes genom nästan glatta blad, dubbelt större blomkorgar, olika bildadt svepefoder, längre frukt-fjäll o. s. v. Vår vanliga *I. præmorsus* är mera skild genom oskaftade, mot basen afsmalnande blad, nästan klase-lik blomställning, nästan glatt svepefoder, till alla delar gröfre växt o. s. v.

De vilda Finmarks-exemplaren utmärkte sig genom mörk, brunaktig färg såväl hos stjelen som bladen. *Rotstocken* kort, krypande, tvärhuggen, utsändande långa och temligen fasta tågor. *Bladen* alla samlade vid roten, långt skaftade, bugtigt-tandade l. (hos små exemplar) nästan helbräddade, spetsiga eller något trubbiga, på begge sidorna samt i kanterna försedda med korta, raka, hvita, spridda hår. *Stjelnarna* ofta flera tillsammans, bladlösa, upprätta,

fjorden en knapp $\frac{1}{2}$ mil från dess botten. Straxt före utloppet genombryter den ett mäktigt lager af lerskiffer, hvars i djerfva bågar och hvalf krökta schikter nästan lodrätt höja sig på sidorna om den smala remna, i hvilken denna lilla vackra elf bildar sina fall och forssar. Det var på splittrorna i en sådan brådstupande tvärbrant, som Herr Prosten Chr. Sommerfelt jr, hvilken med samma kärlek som sin Fader omfattar naturens studium och i hvars gästfria boning jag under en stor del af den förflutna sommaren åtnjöt det innerligaste och hjertligaste bemötande, år 1851 anträffade denna växt, men beklagligtvis blott i några få och öfverblommade exemplar. Sedan han genom underrättelser från Christiania blifvit förvissad om värdet af sitt fynd, eftersökte han den alla följande år, men ständigt förgäfves. Lyckligtvis hade de samlade exemplaren mogna frön, af hvilka han sedan nästan årligen i kruka uppdrog densamma. — Föga hopp återstod således för mig att återfinna den, men desto större blef min glädje, då jag den 22 Juli i hans sällskap anträffade den vid samma elf, fastän på ett annat ställe närmare dess utlopp, då utvecklande sina första blommor. — Den förekom der på en ganska inskränkt och egen- domlig plats, nemligen en smal, något sluttande sträcka af lösa lerskiffer-splittror, hvilken tycktes skys af alla öfriga växter.

trinda, strimmiga, ihåliga, nedtill nästan glatta, upptill försedda med spridda hår, enkla och först i toppen upplösande sig i en nästan qvastlik blomspira med utdiagna, olika långa, utstående grenar, hvilka åter förgrena sig i flera blomskäft; vid hvarje förgrening, äfvensom på blomskäften straxt under blomman finnes ett litet jembredt-lancettlikt, spetsigt skärmfjäll. *Grenar* och *blomskäft* (isynnerhet yngre samt emot spetsen) äro beklädda med en dubbel hårrighet nemligen ett fint krusigt, gråhvitt, spindelsväfslikt ludd samt korta, raka, enkla, svarta, ledade hår. *Svepefodret* vid blomningen cylindriskt, sedan äggrundt, mot basen spindelhårigt; den yttre kransens fjäll få (vanl. 5), mycket korta, äggrundt-lancettlika, tätt tilltryckta; den inres något flera (oftast 8), lancettlika, spetsiga, upprätta, på ryggen försedda med endast en smal strimma af svarta, ledade hår. *Blomfästet* glatt. *Blommorna* gula med en rödbrun smal kant i spetsen, längre än svepefodret. *Skalfrukten* spindelformig, n. jembred, något hoptryckt, oregelbundet 5-kantig, mångstrimmig med ett hvitt, oskaftadt fjun af icke fullt fruktens längd. — De odlade exemplaren afvika blott genom frodigare växt, grönare färg, djupare tandade blad samt glattare blomskäft och svepefoder. På exemplar, som blifvit odlade i Upsala Bot. Trädgård af frön från Petersburg, äro bladen något smalare samt ännu djupare tandade; för öfrigt afvika de ej väsentligt från Finmarks-exemplaren.

Som ingen god figur finnes af denna art, medföljer en planch öfver densamma. A. är ett medelstort exemplar, B. ett blad af ett i Finmarken odladt exemplar, C. en blommande blomkorg, D. en enskild blomma, E. en öfverblommande korg, F. en skalfrukt.

Litteratur-öfversigt.

1. **Bidrag till kännedomen af Skandinaviens Hafsalger.** Akad. Afhandling etc. etc. af FR. L. EKMAN. Stockholm 1857. 16 pag. 8:o.

Det är glädjande att bland de talrika disputationer-afhandlingar, som från våra universiteter utgå, någon gång

påträffa något annat än tomma växtförteckningar, åtföljda af magra anmärkningar öfver den ifrågavarande traktens geologiska eller klimatologiska förhållanden. Utan att förneka värdet af provins- eller socken-floror, äfven om växtgeografiens behof deraf ej alltid skulle vara så fullkomligt ådagalagdt, kan man dock ej underlåta att företrädesvis bemärka några, detta är i Upsala utkomna, akademiska afhandlingar, som i detta hänseende påpeka en för den botaniskt-akademiska disputationslitteraturen löftesrikare framtid. Till dessa ansluter sig den, hvars titel ofvan blifvit anförd och rörande hvilken vi hafva för afsigt att meddela några anmärkningar.

Författaren, som med förkärlek studerat algerna, har under en tiderymd af fyra år undersökt hafsvegetationen i Bohuslän och vid Norska kusten, i trakten af Christiansund. Det är således på egna forskningar stödd erfarenhet, som ligger till grund för denna afhandling, hvilken inledes med en skildring af hafsvegetationen vid våra och Norges vestra kuster, algernas förekomst på större och mindre djup, en jämförelse mellan samma arters uppträdande i Bohuslän och vid Christiansund o. s. v.

På förra stället, hvarest ej finnes någon ebb och flod (liksom i Medelhafvet), måste phycologen medelst en vid ett långt tåg fästad skrapa från hafsbottnen uppdraga, hvad slumpen tillstodder; i vestra Norge deremot kan han (liksom vid Englands och Frankrikes atlantiska kuster) under ebbtiden med blotta händerna taga många arter, som i Bohuslän växa flera famnar under hafsytan. Men trots detta förhållande och oaktadt hafsvattnet i Bohuslän (enär Skagerack endast är en vik af Nordsjön och dessutom genomströmmas af en stor mängd från Östersjön kommande färskt vatten) är i betydlig grad mindre salthaltigt än vid Christiansund, så uppgå dock, enligt Författarens beräkning, de i Bohuslän funna högre algarterna till 107, de i trakten af Christiansund anmärkta till 89. Orsaken härtill är tvifvelsutan, åtminstone till en del, Bohusläns sydligare läge. Huru mäktigt detta sednare inverkar, synes lätt af en jämförelse mellan Skottlands och södra Englands, ja, mellan norra och södra Irlands algflora, ithy att den sydligare delen af båda öarne är på arter nära dubbelt så rik som den

norra. Dock bör man erinra sig, att Christiansund är beläget i sjelfva hafsbandet och således omgifvet af en nästan helt och hållet pelagisk vegetation. Uti de inre fjordarne torde förefinnas en eller annan art, som hitintills blifvit funnen endast i Bohuslän. Så t. ex. växer vid Molde *Bonnemaisonia asparagoides* m. fl., som ej förekomma, så vidt Ref. känner, vid Christiansund. Man kan säga, att hafsvegetationen i Europa från 65 till 54 breddgraden i allmänhet är öfverallt sig temligen lik, ofsedt naturligtvis hvad lokala förhållanden kunna åstadkomma. Men mellan 54 och 50 breddgraden uppträder plötsligen en ojämförligt rikare vegetation (vi påpeka bland *Cyclosporeæ* endast *Cystoseiræ Pycnophycus*), hvilken på lika sätt temligen oförändrad bibehåller sig intill 37 breddgraden (ungefär Cap Vincent), så att få algarter torde förekomma vid Portugals kuster, som ej redan äro funna eller ock med temligt hopp om framgång kunna sökas vid södra Englands. Hvad man känner från Maroccanska kusten häntyder derpå, att vid 35 breddgraden återigen en ny, af egendomliga former och arter bestående alg-zon tager sin början, hvilken troligen fortsättes mot söder ungefär lika långt som de föregående. Men här felas data och vi kunna således ej fullfölja jämförelsen.

Efter en kort, men intressant inledning, som vi än kortare hafva vidrört, öfvergår Förf. till uppräknandet eller beskrifningen af de af honom funna arter. Vi skola här anföra dem, som för Skandinaviska Floran äro nya och endast, då sådant nödvändigt tarfvas, fästa oss vid Förf:s öfriga anmärkningar.

1. *Chylocladia articulata* (Hook.) p. 7. — Christiansund. — Är alldeles samma form, som Lyngbye funnit vid Färöarne; är mindre än den Engelska och skulle kanske kunna betraktas som en från denna skild art.

2. *Chylocladia Orcadensis* (Harv.) p. 7 = *Chrysymenia Orcadensis* Harv. Man. ed. 2. — Christiansund. — Harvey sjelf är osäker, om denna verkligen är skild från *Chrysymenia clavellosa*, så mycket mer, som man känner endast få utvecklade exemplar. Visst är emellertid att Ref. tagit, såväl i Bohuslän som vid Christiansund, af *Chrysymenia clavellosa* exemplar, som synas bilda verkliga öf-

vergångar mellan båda arterna. Utan tillgång till frukt kan dock intet afgöras.

3. *Nitophyllum spec.* p. 7. — Christiansund. — En verklig märklig form, hvaraf Ref. sett endast fragmenter; om ej en egen art, är den troligen en form af *Nitophyllum laceratum*, som ofta förekommer på stipes af *Laminaria digitata* och vid Englands kuster visar sig ganska mångformig. Det sednare synes troligast.

4. *Dudresnaya coccinea* Ag. p. 7. — Wäderöarne. — Ett herrligt fynd och som lätt skulle kunna väcka den svindlande förhoppningen att i Bohuslän återfinna nästan alla i England växande alger. Den kallas nemligen der »very rare» och är endast funnen i södra England. Den växer äfven der, liksom i Frankrike, på djupt vatten och finnes endast uppkastad på stranden.

5. *Dudresnaya divaricata* (J. Ag.) p. 8. — Wäderöarna. — Är vid Engelska kusterna allmännare än föregående. Af båda äro de Bohuslänska exemplaren vida mindre än de Engelska. Detta gäller nästan alla af Förf. funna sydländska algarter (jfr nedan) och kan förklaras på tvenne sätt: 1) Antingen följa de den allmänna regeln, att vissa växtarter blifva, när de närma sig de yttersta gränssarna för deras växtområde, mindre, ofta förkrympta —; 2) eller utvecklas de först sednare på sommaren och uppnå sin fullkomliga storlek långt efter den tid, på hvilken Förf. tagit dem. Detta sednare är nästan det troligaste. I slutet af September och början af October äro våra sommar-alger, enligt Refs erfarenhet, i sin högsta utveckling. — Vårens alger försvinna vid vår västkust kring midsommar, vid Englands och Frankrikes kuster mycket tidigare.

6. *Halymenia ligulata* Woodw. p. 8. — Wäderöarne. — De Bohuslänska exemplaren små, de Engelska och Franska ofta fotslänga.

Förf. omnämner under denna art en annan växt, äfven funnen vid Wäderöarne, och att sluta af beskrifningen och det exemplar Ref. har till hands, är den

7. *Ginannia furcellata* (Turn.), som äfvenledes tillhör södra England.

8. *Peyssonelia Dubuyi* Crouan. p. 8. — Wäderöarne. — Är för första gången helt nyligen upptäckt i England.

Förf. omtalar p. 8 en form af *Rhodymenia ciliata* (Huds.), som han funnit i vikarna af Smøstens skärgård i Norge. Denna växt är, att döma af de exemplar, som ligga Ref. för ögonen, *Ulva sobolifera* Lyngb. Hydr. p. 27 eller *Rhodymenia palmata* β Aresch. Phyc. Scand. p. 76.

9. *Ceramium Deslongchampii* (Chauv.) p. 9. — Christiansund. — I Eng'land temligen allmän.

11. *Callithamnion Arbuscula* (Dillw.) p. 9. — Christiansund. — Funnen förut vid Färöarne.

Pag. 10 omtalar Förf. tvenne former af *Laminaria digitata*. Som dessa båda äro allmänna vid våra kuster och det nyligen lyckats Le Jolis att, såsom det synes, på goda grunder framställa deras åtskillnad, torde det intressera att här finna dem diagnosticerade med Herr Le Jolis' egna ord:

1. *Laminaria Cloustonii* Le Jolis: fibris radicalibus verticillatim dispositis; stipite erecto, rigido, cylindrico, rugoso, ad basin valde incrassato, versus apicem sensim attenuato, in laminam multifidam abrupte expanso.

Växer såväl i Bohuslän som vid Christiansund på djupare vatten och skall skilja sig, de andra kännetecknen att förtiga, äfven deruti från följande, att en ny lamina årligen bildas på gränsen mellan stipitis spets och den äldre laminan.

2. *Laminaria flexicaulis* Le Jolis: fibris radicalibus inæqualiter dispositis, stipite flexili, levi, tereti l. subcompresso, subæquali, interdum basi subconstricto, subfusiformi, sursum complanato, in laminam integram l. multifidam sensim abeunte.

I Bohuslän och vid Christiansund, straxt under vattenmärket. Hos denna art utvecklas, enligt Le Jolis, ingen ny lamina på gränsen mellan stipitis spets och laminan. Båda arterna sammanfattas uti Phyc. Scand. under *Laminaria digitata*. Ref. vill ej bestrida, att de verkligen äro skilda, men betvivlar att den omnämnda årliga bildningen af en ny lamina uteslutande tillhör den ena, men ej den andra arten. Denna laminæ-bildning synes nämligen uppträda hos alla *Laminariæ* (finnes hos *L. saccharina*) och *Eckloniæ*; troligen äfven hos flera andra *Laminariæ*. Det skulle vara temligen ovanligt om en förteelse, så allmän hos familjen, skulle kunna afgifva ett skiljemärke mellan tvenne så närstående arter. Troligare är, att deras före-

komst i djupare vatten eller i vattenmärket afgör, huruvida någon ny lamina utbildas eller icke.

42. *Sporochnus pedunculatus* (Huds.) p. 40. — Wäderöarne. — Tillhör företrädesvis södra England och var således ett oväntadt fynd.

43. *Cutleria multifida* (Smith) p. 40. — Wäderöarne. — En vacker rekryt för Skand. Floran.

Lithosiphon Laminariæ p. 40 är Lyngbyes *Bangia Laminariæ*. Det af Harvey bildade släktet synes Ref. tvifvelaktigt. Denna *Lithosiphon* samt de i Phyc. Scand. anförda arter af *Dictyosiphon* stå hvarandra nära och böra knappast hänföras till *Dictyotæ*.

44. *Elachista scutulata* (Smith) p. 44. — Christiansund. — Är verkligen den rätta och torde finnas öfverallt der *Himanthalia lorea* finnes.

45. »*Mesogloia virescens* från Christiansund» p. 42, funnen af Ref. såväl der som vid Moide, har af honom hitills blifvit ansedd för en obetydlig form af den kosmopolitiska, i Bohuslän funna, verkliga *Mesogloia virescens* Carm.

46. *Mesogloia spec.* p. 43. — Wäderöarne. — Denna synes Ref. vara en fullt egen art, ehuru släktena *Mesogloia*, *Myriocladia*, *Chondrosiphon* etc. innefatta arter, hvilkas såväl generiska som specifika skilnader ännu äro Ref. oklara.

Under *Myrionema punctiforme* anför Förf. p. 44 en på *Rhodomenia palmata* växande form af förstnämnda art. Denna är troligen ingen annan än den i England och Frankrike allmänna

47. *Myrionema Leclaacheri* (Chauv.), ehuru Ref. ingalunda vill påstå, att den verkligen utgör en från *Myrionema punctiforme* skild art.

48. *Myriotrichia claviformis* (Harv.) p. 45. — Christiansund. — Den andra arten af detta intressanta släkte, *Myriotrichia filiformis*, är allmän vid Warberg.

49. *Ectocarpus simpliciusculus* (Ag.) p. 45. — Smölens skärgård, utanför Christiansund. — Ref. har ej sett Norska exemplar.

20. *Codium tomentosum* (Stackh.) p. 46. — Christiansund. — Denna växt, kanske den mest kosmopolitiska bland alla alger, funnen i nästan alla världens haf, har,

så vidt Ref. känner, aldrig förut varit funnen vid Skandinavians kuster, ehuru bland dess växtorter man i England räknar afven »the baltic sea.»

24. *Sphærozyga spec.* p. 16. — Bohuslän. — Ref. obekant.

Vi hafva härmed genomgått de arter, med hvilkas uppdagande Förf. riktat Skandinavians Flora, och det visar sig, att deras antal ej är obetydligt. Det är påfallande, såsom Förf. sjelf anmärker, att flertalet af dessa arter äro syd-länningar och företrädesvis eller nästan uteslutande funna Bohuslän. Erinra vi oss derjemte, att Skagerrack endast är en vik af Nordsjön samt dessutom emottager Östersjöns föga salthaltiga vatten, som på hafsvvegetationen derstädes måste öfva ett stort inflytande, så kan man med skäl förmoda, att sydvestra kusten af Norge, mellan Lindesnæs och Stavanger, belägen lika sydligt som Bohuslän, när den en gång af en flitig forskare undersökes, skall lemna talrika och oväntade bidrag till en närmare kännedom om Skandinaviska halföns algflora. Men denna har tillvunnit sig endast få vänner, ehuru Linné sjelf, för mer än 100 år sedan med förvåning »botaniserade på hafsbotten såsom uti ett nytt Sverige» vid samma tillfälle som Bohusläns rika hafsauna lät honom ana, hvad »Marstrandsarbete» ville säga. Endast trenne botanister hafva under loppet af de sistförflutna 25 åren med allvar undersökt den Skandinaviska halföns hafsalger; Herr Ekman är den yngsta i detta tretal och de bidrag han lemnat äro, som vi sett, sådana, att Botanikens vänner skulle beklaga, att hans verksamhet numera rör sig hufvudsakligast inom sphæren af en annan vetenskap, kände de icke af egen erfarenhet, »att gammal kärlek ej rostar» och att Chemiens vetenskapliga idkare ofta är i tillfälle att från sin ståndpunkt sprida ett efterlängtadt ljus öfver flera af den botaniska vetenskapens svårare frågor. Vi hoppas, att vår antydan skall vinnna fullbordan, ty medelst den afhandling, som nu blifvit refererad, har Förf. gifvit en vacker handpenning derpå.

A—g.

2. Elementarkurs i Botaniken af J. ARRHENIUS. Tredje om-
arbetade upplagan. Upsala 1857. 388 sid. 8:o jemte
Atlas. (Pris: 5 R:dr R:mt).

Af denna värderade och allmänt spridda lärobok har nu en ny upplaga utkommit, hvilken vi här blott i största korthet vilja omtämma. Den nya Skolstadga, som för rikets elementar-läroverk blifvit utfärdad och hvars fordringar, hvad undervisningen i Botanik beträffar, denna lärobok söker uppfylla, har gjort en förändrad ordningsföljd af kapitlen nödvändig; af samma anledning har den äfven blifvit tillökad med en framställning af det naturliga systemet. Den skiljer sig dessutom från sina föregångare genom den väsentliga omarbetning åtskilliga delar (t. ex. läran om växternas elementar-organer, deras näringsämnen och sekretioner o. s. v.) af densamma undergått. Hufvudsakligen för att underlätta inlärandet af naturliga familjerna, har Atlasen blifvit förökad med tvenne nya plancher, hvarjemte åtskilliga nya figurer blifvit tillsatta på de äldre, nu renoverade planchererna.

En utförligare granskning af detta arbete, som bäst rekommenderar sig sjelft, torde vara öfverflödig, då de flesta, som intressera sig för undervisningen i Botanik, utan tvifvel ej försumma att sjelfva göra sig närmare bekanta med detsamma. De trenne (eller rättare fyra) starka upplagor, som utkommit, bevisa tillräckligt bokens värde, liksom de äfven ingifva förhoppning om ett allt större spridande af kunskap och intresse för det botaniska studiet inom fäderneslandet.

Th. Fr.

Personal-Notiser.

På förslag till den lediga Botanices Demonstrators-platsen i Lund äro uppförda: 1) Docenten *F. W. C. Areschoug*, 2) Docenten *J. E. Zetterstedt* och 3) Docenten *M. A. Lindblad*. Besvär lära dock öfver detsamma vara anförda.

Till Professor i Botanik vid Universitet i Helsingfors är Herr Doctor *W. Nylander* utnämnd.

Såsom tillägg till det i *N:o* 6 skedda meddelandet om inom Skandinavien denna sommar resande Botanister må

anföras, att Herr Lektor *C. J. Lindeberg* fortsatt sina undersökningar i Bohuslän och S. Norge, Lektor *L. M. Larsson* besökt Dovre, Mag. *P. Hellbom* och Stud. *P. Olsson* rest på Gotland samt Stud. *F. Ahlberg* och *E. A. Selberg* genomvandrat en del af Jemtland, företrädesvis dess norra del eller Fölinge Lappmark, som märkvärdigt nog hittills aldrig varit besökt af någon botanist. — Dessutom har den Franske botanisten *Cl. Gay*, hvilken förut berest Chili och öfver dessa trakter skrivit en Flora, under sommaren besökt flera trakter såväl af Sverige som Norge, der hans resa sträckte sig ända till Hammerfest, dock utan att den samma hade något egentligen botaniskt ändamål.

Strödda Underrättelser.

Om de ofullständiga blommorna hos *Viola umbrosa* Fr.

För någon tid sedan erhöj jag en låda, hvari nämnde växt var planterad, för att afsändas till Upsala Bot. trädgård. Sedan dess hafva nya knoppar utvecklats, men utan att utbilda kronblad; icke desto mindre synas fröhusen och fröna normala. Jag anade genast, att samma förhållande här egde rum som hos de vanliga sommarformerna af *Viola canina* och *V. silvatica*; dock hade jag ej närmare undersökt blommorna, förrän jag i denna tidskrifts Augustinummer genomläst en uppsats, författad af den utmärkte Dir. Müller, som nyligen blifvit borttryckt från sin vetenskapliga verksamhet.

Det förundrade mig ej litet att hos *V. umbrosa* finna blott 2 ståndare, liksom Müller observerat hos *V. elatior*. På samma sätt är pistillen nedböjd och å ömse sidor omgifven af ståndarknapparne, hvilkas strängar ej sitta midt emot, utan heit nära hvarandra. Den bladartade öfre delen af ståndaren sitter temligen fast vid märket. Emellan ståndarknapparne och märket synas fina pollentrådar. Så är förhållandet hos öppnade blommor, der befruktningen redan försiggått. (Några slutna knoppar finnas ej numera kvar). Sådana rudimentära kronblad, som förekomma hos *V. odorata*, finnas ej hos *V. umbrosa*.

Tillika må anmärkas, att denna art äfven på sitt naturliga växeställe synes sällan utbilda kronblad; åtminstone är det så i Vermland, der den förekommer flerstädes. Det anses därför såsom en stor sällsynthet, att i herbarier denna art finnes med fullständiga blommor.

N. C. Kindberg.

— I sammanhang med ofvanstående bör anmärkas, att den *Viola*, som blifvit Upsala trädgård meddelad under namn af *V. suavis* (tillhörande *V. odoratae* grupp) vid verkställd granskning befunnits vara endast *V. canina*, hvarföre det, som sid. 123 yttras om befruktningen hos den förra, endast gäller om den sednare.

— Utdrag ur ett bref från Prosten m. m. L. L. Læstadius: —
— »I afseende på *Sagittaria*, torde frågas, huruvida nedre Sveriges botanister hafva reda på de små former, som finnas i Norden. Den vanliga har jag från Ångermanland, sådan den förekommer i Sv. Bot., men sistledne höst tog jag en form i Karungi med fyrkantig stjelk och äggrunda blad samt korta hullingar. Ut i Öfver-Torne tog jag en form med trekantig stjelk, äggrunda blad och korta hullingar. Ut i Pajala eller vid Kengis finnes en form med lancettlika blad, korta hullingar och nästan trind stjelk, korta hjertlika ståndare, som äro gula (icke bruna, som den vanliga har dem), blommorna med långa skaft etc.» — Det torde förtjena närmare undersökas, huruvida ej de tvenne förra formerna kunna höra till *S. alpina* Willd. (»foliis oblongis l. lineari-oblongis, basi rotundatis») och den sednare till *S. natans* Mich. (»floribus minoribus quam in *S. sagittifolia*, pedunculis inf. elongatis»).

— Bland växter, som för första gången blommat i någon Europeisk trädgård, kunna vi nämna *Chaenostoma cordatum* Benth., som för närvarande blommar i härvarande. Den är uppdragen af frön, samlade af afledne Studeranden Victorin vid Kneisna i S. Afrika. Den passar synnerligt väl till ampel-växt och är mycket täck med sina talrika, små, hvita blommor. Den fortplantas lätt genom sticklingar.

— Som bekant är, kan hvarken *Victoria regia* eller den ännu större blåblommiga *Nymphaea gigantea* göra anspråk på att ega de största blommorna. Åran häraf tillkommer nemligen den på Sumatra växande märkvärdiga parasit-växten *Rafflesia Arnoldi*, hvilken utan någon stam sitter fästad omedelbart på trädrötterna. Alla försök att odla densamma hafva hittills varit förgäfves, till dess den i år den 9 Februari utslog sin 2 fot i diameter stora blomma i botaniska trädgården vid Buitenzorg på Java, dit den blifvit förflyttad af en skicklig hortikultör, Herr Teysman. Med tillhjälp af mikroskop uppsökte denne nemligen den gigantiska blommans obetydliga frön och planterade den i en vinstock samt hade slutligen glädjen att se sina bemödadanden krönta med lycklig framgång.